ROMANITATE, ROMÂNITATE, ROMÂNISTICĂ, ÎN CAZUL GHEORGHE CARAGAȚĂ

Omagiu la centenar

Ioan DĂNILĂ

Abstract

The paper attempts to summarize the contributions of Romainian philologists to the building of a unitary and coherent image of Romanity. Their instrument has mainly been the theme of Romanity, seen from the historic perspective of Romanian language, of Compared Linguistics and Romanistics. Wel known are the researchers abroad, who have studied by the means of scholarhips, academic societies, conferences, etc., and have pleeded for the recognition of the Romanian language's role in the great family of Romanic languages.

1. Romanitatea – un concept dinamic

În literatura de specialitate, termenul „romanitate" are o istorie… polemică. Este legată de activitatea unui cărturar transilvănean, Damaschin T. Bojîncă (1802-1869), „unul dintre cei mai fervenți continuatori și susținători ai ideilor Școlii Ardelene" (1). De la Petru Maior, al cărui discipol este, preia nu doar ideile, ci și spiritul justițiar, care îl determină să apere adevărul cu privire la originea romană a poporului nostru. El va traduce polemica acestuia cu B. Kopitar, punând în discuție și observațiile calomnioase formulate de lingvistul sârb Sava Tökölyi, în 1823. Titlul lucrării lui D. Bojîncă (apărută mai întâi în latinește - „Animadversio in dissertationem Hallensem" - la Pesta, în 1827) vorbește de la sine despre conținutul polemic al discursului: „*Răspundere dezgustătoare la Cîrtirea cea în Hale, în anul 1823 sub titula: Erweis, dass die Walachen nicht römischer Abkunft sind (adecă arătare cum că românii nu sînt viță de romani)*. Buda, în Crăiasca Tipografie a Universitatei ungurești din Pesta, 1828" (2). Așadar, în lucrarea lui Damaschin Bojîncă (la pagina 96, rândul 10) apare pentru prima oară termenul „romanitate", desemnând caracterul roman al populației nord-dunărene. Contextul în care este semnalat conceptul este unul de maximă importanță pentru lingvistica românească: în 1828 apare, la Sibiu, „Gramatica românească" a lui Ion Heliade-Rădulescu, deschizând a treia etapă (1828-1870) în evoluția științelor limbii în țările românești, după anul 1780, când apare gramatica lui Samuil Micu și Gh. Șincai, „Elementa linguae dacoromanae sive valachicae", piatră de hotar într-un „lung și ireversibil proces de modernizare" (3) a societății românești.

Dicționarele ezită între a așeza pe primul loc sensul de „totalitate a popoarelor romanice" (4, 5) și, respectiv, „caracterul romanic al unui popor, al unei culturi; latinitate" (6-10). Desigur, ordinea este dictată de frecvența în cea de-a doua grupă de lucrări lexicografice. Cât privește etimologia, dicționarele așază pe primul loc originea franceză a termenului, *romanité* (mai puțin „Noul dicționar de neologisme" al lui Florin Marcu, care consideră că termenul provine din italiană – *romanità*), și pe poziția a doua, originea italienească (11). Etimonul primar este lat. *romanitas, -atis* (recunoscut de DEX, care ia în calcul doar filiera franceză a termenului italienesc), desemnând, la Tertullianus (160-230) „obiceiurile romane" (12). Sinonimele pot fi „lumea romană" (4, 7, 8, 9, 10), „lumea romanică" (6) sau „romanism" (5). Distribuirea semantică este uneori încălcată: „romanitatea" ar trebui înlocuită cu „latinitatea", când referentul este idiomul („limba trebuie să fie o icoană a romanității noastre" – G. Călinescu) și păstrată când se referă la lumea romanică („durerea ce ne sfâșie la privirea dărăpănării

BDD-A23728 © 2007 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)

romanității" – C. Negruzzi), comparativ cu afirmația lui D. Stăniloae: „Poporul nostru înfățișează o sinteză între latinitate și ortodoxie" (9).

2. Românitate – românistică

Folosit pentru prima oară de Bogdan-Petriceicu Hasdeu în „Istoria critică a românilor", termenul „r o m â n i t a t e" desemna „poporul român". În proiectul uriaș asumat de cărturar, descrierea românității începea din secolul al XIV-lea și ar fi fost realizată „din toate punctele de vedere: teritorial, etnografic, dinastic, nobiliar, ostășesc, religios, juridic, economic, literar și artistic" (13). În „Studiul II" al acestei lucrări, înainte de a fixa originea termenului „vlah", B.P. Hasdeu notează ușor retoric: „Nicio parte a Daciei nu s-a zis vreodată cu mai mult drept: <<Țara Românească>>. În lungul trilater de maluri, cu Dunărea la sud, cu Temeșul la apus și cu Oltul la răsărit, începând jos la Severin și perzându-se sus în acea vale a Hațegului, unde vulturul roman urmărise până-n ultimu-i adăpost pe fugândul dracone al Daciei, aici a fost totdeauna măduva *românității"* (subl. ns.) (14).

Lucrările lexicografice recente nu-l înregistrează nici ca termen comun (4), nici ca neologism (6). „Dicționarul universal al limbii române" al lui Lazăr Șăineanu îl ignoră, dar „Noul dicționar…" (2006), care preia și dezvoltă lucrarea acestuia, îi acordă o amplă descriere. Cu mențiunea „rar", românistica desemnează „caracterul român, specificul românesc; origine, descendență română": „Nu există nici un scriitor care să se poată compara cu ei în privința romanității din punct de vedere al subiectelor" (G. Ibrăileanu). Al doilea exemplu, confecționat de cei patru coautori ai dicționarului, este cel puțin ambiguu: „Voia să demonstreze românitatea ceangăilor" (9). DEXI (2007) repetă definiția din NDU, fără a o însoți cu exemple. O biografie amplă a familiei lexicale derivate de la „român" realizează Vasile Arvinte în cunoscuta lucrare „Român, românesc, România", în care românitatea se regăsește în genericul „românie", desemnând „românismul, spiritul românesc, sentimentul național al românilor" (15). Spectrul larg al termenului este susținut și de caracterul abstract al sufixului *-itate*.

Pentru al doilea termen, r o m â n i s t i c ă, biografia este lacunară. MDA nu-l consemnează și deci nu-i cunoaștem prima atestare. Este înregistrat doar de Florin Marcu, în 1997, pentru a desemna „studiul limbii, culturi (*sic!*) și literaturii române", precum și de „Noul dicționar …", care oferă o definiție completă: „disciplină care studiază limba, literatura, cultura și istoria poporului român: (*spec.*) studiul limbii române" (9). DEXI reia această definiție, mai puțin exemplul dat de „Noul dicționar …" Lingviștii consideră că românistica se raportează strict la „studiile și acțiunile întreprinse de străini pentru cunoașterea trecutului și prezentului României, mai ales sub aspect lingvistic, literar și istoric", sau la „interesul manifestat de aceștia în cunoașterea limbii, literaturii și istoriei românilor" (16). Este dată ca exemplu românistica americană, ilustrată de un buletin editat în S.U.A. - „Rumanian Studies". (Există și alte publicații româno-americane, precum „*Origini*. Romanian Roots", din 2001, sau „*Lumină lină*. Gracious Light", din 1996 [17].)

Din materialele consultate, dar și din observarea directă a conversațiilor purtate de specialiști, am dedus că „românistica" se raportează în primul rând la studiul limbii și literaturii române în afara granițelor țării, fie că acesta aparține conaționalilor, fie străinilor. Publicația Asociației Culturale „Al. Philippide" din Iași are, din 2006, o rubrică specială, numită „Dosar: «Românistica – stare de fapt»", menită să facă mai cunoscută activitatea lectoratelor de limba română din lume (18). Textele nu sunt simple rapoarte sau procese-verbale, ci materiale ample, din care se poate reconstitui biografia respectivului lectorat și, totodată, sunt caracterizate interesul față de cultura română, precum și destinul acesteia pe mapamond.

A doua direcție a sensului „românisticii" este dată de activitatea filologilor români desfășurată în străinătate, sub egida unor instituții de cultură sau de învățământ din țările respective. Aceștia se asociază cu profesorii localnici și imaginează programe comune pentru

BDD-A23728 © 2007 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)

studierea limbii şi literaturii române. În acest context ar trebui încadrat şi statutul disciplinei în Republica Moldova, dată fiind presiunea statului rusofon de a oficializa limba moldovenească şi, respectiv, literatura de dincolo de Prut. Nu este o întâmplare că termenul „românistică" apare într-un context publicistic basarabean: „Sunt adeptul încercării de a integra românistica în varii contexte" (9) („Contrafort", Chişinău, 1994) (19). În aceeaşi publicaţie, un an mai târziu, Al. Paleologu subliniază: „Civilizaţia există mulţumită unei foarte reduse minorităţi, unei elite care o întreţine. Poate să dispară această minoritate şi în mai puţin de un deceniu dispare civilizaţia" (20). Mai mult decât atât, în cazul existenţei mai multor lectorate în aceeaşi ţară - cum este Italia -, cadrele didactice respective se organizează în asociaţii profesionale (21).

O a treia accepţie circulă sub formă orală şi desemnează categoria profesorilor de limba şi literatura română, numiţi şi „românişti". Dicţionarele (5, 6, 9) înregistrează termenul cu precizarea că desemnează pe specialiştii în românistică, cuvânt format după modelul lui „romanistică".

3. Cazul Gheorghe Caragaţă

3.1. Excurs biografic

Gheorghe Caragaţă „a ţinut sus flacăra românisticii în Italia vreme de mai bine de trei decenii", afirma Lorenzo Renzi, de la Universitatea din Padova. După cum se deduce, România i-a fost doar ţara naşterii şi a studiilor. A venit pe lume la 28 oct. 1907, în satul Corbasca, din judeţul Bacău. A urmat cursurile liceale la Tecuci, iar pe cele universitare la Iaşi. Absolvent al Facultăţii de Litere, s-a bucurat de îndrumarea unor mari dascăli: Al. Philippide, Garabet Ibrăileanu, Giorge Pascu, ca şi Iorgu Iordan şi Dumitru Găzdaru, cu care se va întâlni pe traseul intelectual. Devine bursier al Şcolii Române de la Roma, între 1933 şi 1935, în acest ultim an luându-şi doctoratul la Universitatea din Roma. Rămâne în Italia ca al doilea lector de limba şi literatura română, după Claudiu Isopescu, care din 1925 a ocupat acelaşi post la Universitatea din capitala italiană. În 1945, când i-a expirat statutul de mesager al statului român, se hotărăşte să nu se întoarcă în ţară, unde deja schimbările politice îşi puseseră vizibil amprenta. Continuă să studieze şi să publice în Italia şi devine docent în limba şi literatura română. Cu un an înainte de moarte (1978, 9 oct.), revede ţara şi satul natal. Este înmormântat la Florenţa (22).

3.2. Romanistul

Teza de doctorat a lui George Caragaţă, „Plurale [româneşti şi italieneşti] în *-ora*", coordonată de Giulio Bertoni, acoperă un sector al filologiei romanice bine motivat ştiinţific. Autorul nu-şi propune o tratare exhaustivă (în „Enciclopedia…" lui Florin Manolescu este greşit transcris primul cuvânt din titlu: „Pluralele", în loc de „Plurale"), iar textul publicat în „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»" în 1936 este doar un capitol din teza de doctorat „I plurali in *-ora*", susţinută în octombrie 1935.

Lucrarea a fost citată de lingviştii români, printre care Iorgu Iordan, Valeria Guţu-Romalo, Alexandru Niculescu, în „Structura morfologică a limbii române contemporane" (Buc., Editura Ştiinţifică, 1967), Gh. Constantinescu-Dobridor, în „Monografia limbii române" (Buc., Editura Ştiinţifică, 1974), dar cu titlul „Pluralele în *-ora*", Al. Rosetti în „Istoria limbii române" (Buc., Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986), când discută genul substantivului (p. 128), Florica Dimitrescu (coord.), în „Istoria limbii române" (Buc., Editura Didactică şi Pedagogică, 1978), pentru a prezenta desinenţa *-uri*, specifică neutrului plural (p. 220) ş.a.

Din păcate, dat fiind statutul de exilant politic al lui Gheorghe Caragaţă, fragmentul din teza sa de doctorat a fost utilizat în lucrările amintite mai sus fără a fi reprodus prin citare. Ne

BDD-A23728 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)

vedem de aceea obligaţi să prezentăm mai pe larg articolul din Buletinul Institutului „Al. Philippide".

Gh. Caragaţă a identificat o particularitate a celor două limbi: „Româna şi italiana sunt singurele limbi romanice care au moştenit de la declinarea a III-a latinească (tipul *tempus* – *tempora*) terminaţia *-ora* ca semn al pluralului la un număr foarte mare de cuvinte" (23). După secolul al XIII-lea, italiana comună (dialectul toscan) renunţă aproape total la această terminaţie (Gh. Caragaţă îi spune „sufix"), substituită cu *-i*, prin analogie cu masculinele declinării a II-a. A rezultat o tot mai slabă frecvenţă a declinării italiene în *-ora*, până la retragerea acesteia în graiurile de sud, adică în ceea ce se numeşte „dialectele centro-meridionale", vorbite în provinciile Marche, Umbria, Lazio, Abruzze, Campania, Basilicata, Puglia, Sicilia. În limba română – incluzând aici toate dialectele –, desinenţa de plural *-ure/-uri* supravieţuieşte „cu toată vitalitatea" (24). Cu onestitate, Gh. Caragaţă citează studiul lui Paul Aebischer „Les Pluriels analogiques en *-ora* dans les chartes latines de l'Italie" (1933-1934), pe baza unui corpus de 109 cuvinte cu pluralul analogic în *-ora*, identificate în toată Italia. Un exemplu ca *pavimentora* (pluralul de la *pavimentum*), întâlnit în latina medievală şi în limba română (*pământuri*) este, se pare, un rezultat al limbii vorbite. Mai precis, pluralele în *-ora*, specifice limbilor română şi italiană, sunt din latina populară. Lingvistul îşi asumă câteva principii, mai precis rezerve procedurale: „Orice criteriu am admite, va avea – desigur – acelaşi defect. Ştim că tot ce se creează într-o limbă este produsul spiritului ei. Acest spirit se bucură de o libertate pe care mai niciodată nu reuşim s-o delimităm complet" (24). La o astfel de realitate în permanentă mişcare, soluţia nu poate fi decât vigilenţa: „Dacă procedăm totuşi cu multă atenţie […], putem avea deplină siguranţă că ne apropiem de adevăr" (25).

Inventarul cuprinde, într-o primă grupă, pluralele în *-ora* de la substantivele neutre din latină terminate în *-s*, iar în a doua grupă, celelalte teme. Pe prima poziţie este plasată forma din româna comună, urmată de dialectele ei, iar pe poziţia a doua, forma din italiană, distribuită pe formele vechi şi cele recente, cu menţionarea anului şi secolului, precum şi a dialectului. Sunt precizate apoi, între paranteze, locul unde a fost găsit exemplul, cu pagina şi chiar rândul respectiv. Un exemplu:

> „*corpora*. În dacoromână, ca şi în multe alte idiome romanice, este neologism (v. A. Zauner, *Romanische Forschungen* XIV, pag. 346). Moştenit în meglenoromână (*REW*, nr. 2248). În vechea italiană: Flor[entin] *corpora*, sec. XIII (Schiaff[ini], *Testi*, pag. 107_2, $176_{15\text{-}16}$, 192_8, 193_{33}); Rom[an] *corpora* (Monaci, *Crest[omazia]*, pag. 128_{280}), *corpora*, sec. XIV (Rienzo, *Vita*, pag. 106_{11}, 110_6, $185_{3,15,23}$); Neap[olitan[*corpora*, sec. XIV (Pelaez, *Pozz. Bagn.,* pag. 207, versul 270). În dialectele actuale: Lazio (Castro d. Volsci) *kuorpᵊ, kǫrpᵊra* (sing. *kuorpᵊ*) (Vign[oli], *Vern.* V., 226), Sora *kǫrpᵊra* (sing. *kǫrpᵊ*) (Ml. *Fon*., *S*., 144); Sicilia (Nisseno) *corpa*, *córpura* (sing. *corpu*) (Wentrup, *Beitr*., 38), *curpi*, *curpira* (Lomb[ardo], *Niss*., 56)"(27).

Urmează cuvintele „*frigora* (dr. friguri …), *litora*, *pectora*, *pecora*, *pignora*, *stercora*, *tempora*, iar în seria a II-a: **capora*, *ervora* (dr. *ierburi*), **latora* (dr. sing. *latură*), **nomora* (rom. *numere*). Alte substantive, masculine, prezintă un plural analogic în –*ora*: *acora* (*acus*, *-us*, fem.; *acus*, *-eris*, n.), cu pluralele *ace*, *acuri*;
arcora (*arcus*, *-us*) cu pl. *arce*, *arcuri*;
campora (*campus*, *-i*), cu pl. *câmpuri* şi *câmpi*;
cantora (*cantus*, *-us*), nepăstrat în română;
focora (*focus*, *-i*), cu pl. *focuri*;
fundora (*fundus*, *-i*), cu pl. *funduri*;
jocora (*jocus*, *-i*, masc.; *-a*, n.), cu pl. *jocuri*;
lacora (*lacus, -us*), cu pl. *lacuri*;
locora (*locus, -i*, masc.; *-a*, n.), cu pl. *locuri*;

BDD-A23728 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)

nodora (*nodus, -i*), cu pl. *noduri;*
somnora (*somnus, -i*), cu pl. *somnuri*;
ventora (*ventus, -i*), cu pl. *vânturi*" (28).

Alte cuvinte comune românei şi italienei, cu extensia sufixului *-ora:*
„fructora (*fructus, -us*), cu pl. *frupturi* „produsul în lapte şi lână al oilor";
ramora (*ramus*), cu pl. *ramuri* (fem. sing. *ramură*);
runcora (*runcus*), cu pl. *runcuri*" (29).

Drumul de la sufixul *-ora* la desinenţa *-uri* a fost explicat de Sextil Puşcariu pe baza unei sinteze, devenită regulă morfologică. „Din întâmplare, cele mai multe neutre latine cu pluralul în *-ora* au devenit în româneşte, la singular, monosilabe. De aici noua regulă morfologică […]: *-uri* este desinenţa pluralului pentru monosilabele terminate în consonante, o regulă care astăzi tinde a se generaliza, ivindu-se chiar formele *câmpuri* (în loc de *câmpi*, păstrat încă în locuţiunea «a lua câmpii»), *capuri*, iar la generaţia mai tânără, incidental tot mai des, forme ca *sacuri, arcuri* etc." (30). Gh. Caragaţă îl citează, a doua oară, pe G. Bertoni, cu o referire la cursul său de istoria limbii italiene, ţinut în 1933-1934 la Universitatea din Roma: „Terminaţia *-ora* s-a extins prin analogie îndeosebi la cuvintele monosilabe. În acest fel cuvântul căpăta un volum mai mare şi era ferit de eroziunea fonetică" (31). Discuţia putea fi orientată şi spre forma *mânuri* (pe care am auzit-o frecvent în vorbirea părinţilor mei, la Tg.-Neamţ), pluralul de la *mân(ă)*, care apare în acelaşi număr al Buletinului, la rubrica dedicată recenziilor (32), după modelul lui *digita* „degete", *cubita* „coate" (nu şi *degeturi*, *coturi*, de la **digitora*, **cubitora*, plurale recente în 1936, ca şi *ochiuri,* de la **oculora*).

Citându-l din nou pe G. Bertoni, cu teoria conform căreia „terminaţia *-ora* a fost un puternic sprijin contra eroziunii fonetice" (33), Gh. Caragaţă aduce în discuţie a treia limbă din Romania Orientală, dalmata, care păstra formaţii în *-ora.*

Părerea noastră este că s-a petrecut un fenomen de segmentare/decupare/amputare artificială, în limba vorbită, prin analogie cu forma de bază, de la nominativ singular: *tempus* (bisilabic) devine la mai multe cazuri *temporis* (G.), *tempori* (D.), *tempore* (Abl.), cu pluralul *tempora* (N., Ac., V.), *temporum* (G.), *temporibus* (D., Abl.). Cum *-bus* a căpătat autonomie lexicală, înnobilat de vorbitorii moderni cu rangul de parte a unui substantiv (*autobuz*, *hidrobuz*, *minibuz* etc., de la *omnibus* „pentru toţi", ablativul adjectivului *omnis*, *-e*), tot aşa *-ora/ -ure/ -uri* a părăsit trupul cuvântului-bază, devenind desinenţă de sine stătătoare pentru neutru plural.

NOTE:

1. Jana Balacciu, Rodica Chiriacescu, *Dicţionar de lingvişti şi filologi români*, Bucureşti, Editura „Albatros", 1978, *s.v.*
2. Cf. *idem*. În „Dicţionar …", „dezgurzătoare", în loc de „dezgustătoare". (Lucrarea nu are erată.)
3. Iorgu Iordan (coord.), *Istoria lingvisticii româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978, p. 18.
4. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX)*, Ediţia a II-a, Bucureşti, Ed. „Univers enciclopedic", 1996, *s.v.*
5. Eugenia Dima (coord.), *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române (DEXI)*. Chişinău, Ed. ARC, GUNIVAS, 2007, *s.v.*
6. Florin Marcu, *Noul dicţionar de neologisme* (NDN), Bucureşti, Editura Academiei Române, 1997, *s.v.*
7. Lazăr Şăineanu, *Dicţionar universal al limbii române*, Ediţia a IX-a, Craiova, Editura „Scrisul românesc", 1929, *s.v.*
8. *Idem*, Ediţie revăzută şi adăugită, Iaşi, Ed. MYDO CENTER, 1996, *s.v.*

BDD-A23728 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)

9. Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicţionar universal al limbii române* (NDU), Bucureşti-Chişinău, Ed. „Litera-Internaţional", 2006, *s.v.*
10. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul dicţionar academic (MDA)*, Bucureşti, Editura „Univers enciclopedic", 2003, *s.v.*
11. DEXI notează: „fr. *romanità,* fr. *romanité* …" Desigur, cititorul va deduce că poziţia iniţială este ocupată de etimonul italienesc şi că este o greşeală de tipar.
12. Gheorghe Guţu, *Dicţionar latin-român*, Bucureşti, Editura „Humanitas", 2003, *s.v. Romanitas, -atis.*
13. Apud B.P.Hasdeu, *Istoria critică a românilor*, Ed. îngrijită de Grigore Brâncuş, Bucureşti, Editura „Minerva", 1984
14. *Ibidem*, p. 65. Fragmentul deschide primul capitol al studiului şi se intitulează „Ţara Românească".
15. Vasile Arvinte, *Român, românesc, România*, Bacău, Ed. „Egal", 2004, p. 144.
16. Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicţionar de termeni lingvistici*, Bucureşti, Ed. „Teora", 1998, *s.v.* Ediţia din 1980 a aceluiaşi dicţionar nu înregistrează termenul, ca de altfel niciun alt dicţionar de lingvistică.
17. Apud Mihaela Albu, *Prezenţe spirituale româneşti în spaţiul american. Recuperări necesare,* în „Philologica Jassyensia", an II, nr. 2/2006, Iaşi, Ed. „Alfa", pp. 154-155.
18. În „Philologica Jassyensia" sunt publicate articole semnate de filologi străini, care coordonează astfel de lectorate în Bulgaria, Germania, Polonia (nr. 1/2006), Ucraina, Spania, Slovacia (nr. 2/2006) şi Italia (nr. 1/2007).
19. Apud I. Hangiu, *Dicţionarul presei literare româneşti (1790-2000)*, Bucureşti, Editura Institutului Cultural Român, 2004. În ediţia din 1996 a acestei lucrări, se menţionează: „Contrafort" este „revista tinerilor scriitori din Republica Moldova", editată de Fundaţia Culturală Română şi Societatea „Contrafort", din 1994. (În ediţia din 1996 a aceleiaşi lucrări, I. Hangiu menţionează acest an, ceea ce ne face să credem că termenul „românistică" a fost impus încă de la primele numere ale publicaţiei.)
20. *Ibidem.*
21. Bruno Mazzoni, decanul Facultăţii de Litere de la Universitatea din Pisa, cunoscut şi ca traducător din opera lui Mircea Cărtărescu, este coordonatorul Asociaţiei Românişti̇lor din Italia.
22. Apud Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc (1945-1989)*, Bucureşti, Ed. „Compania", 2003, *s.v. Caragaţă, Gheorghe.*
23. Gh. Caragaţă, *Plurale româneşti şi italieneşti în* ***-ora,*** în „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»", vol. III, Iaşi, 1936, p. 29. Articolul este inclus în prima secţiune a volumului, „Studii", după cel al lui Gh. I. Năstase (despre „ungurii" din Moldova la 1646, după „Codex Bandinus"), H. Mihăescu (despre argoul latin) şi urmat de studiul lui Iorgu Iordan, directorul Buletinului" (despre compusele româneşti cu *în-*).
24. *Ibidem.*
25. *Ibidem*, p. 33.
26. *Ibidem.*
27. *Ibidem*, p. 34.
28. *Ibidem*, pp. 34-45.
29. *Ibidem*, pp. 46-47.
30. S. Puşcariu, în *Dacoromania*, VII, p. 489, apud *ididem*, p. 50.
31. Gh. Caragaţă, *op. cit.,* p. 51, nota 1.
32. G. Istrate, recenzie la „Mână cu pluralul", de Sever Pop şi Emil Petrovici (*Dacoromania*, VII): „În Basarabia şi în unele puncte din Bucovina întâlnim pluralul *mân*, iar în Munţii Apuseni *mânu*, formă care, altădată, se pare că era mai răspândită. Cum un asemenea plural era neobişnuit în

BDD-A23728 © 2007 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)

limba noastră, s-a simțit nevoia creării altor forme şi aşa s-au dezvoltat în sud *mâni*, iar în Ardealul nordic şi (parțial) în Bucovina *mânuri*" („Buletinul …" , p. 245).
33. Gh. Caragață, *op. cit.*, p. 55.

BDD-A23728 © 2007 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:03 UTC)